

Stjernen

Fra September 1941 blev tyske jøder tvunget til at bære den gule jødestjerne. Victor Klemperer (1881-1960) var jøde, og overlevede i første omgang i kraft af sit ægteskab med ikke-jøden Eva og i anden omgang ved sammen med hende at flygte ud på landet under Dresdens bombardement. Som professor i sprog analyserede han nazisproget, medens det opstod og samlede i 1947 sin analyse i bogen LTI - Det Tredje Riges sprog, udgivet på dansk i 2010.

Læs mere om Viktor Klemperer på www.klemperer.dk

Stjernen

Egne notater

I dag spørger jeg mig atter om det, jeg allerede har spurgt mig selv og meget forskellige mennesker om mange hundrede gange: Hvilken dag var jødernes sværeste i de tolv helvedesår?

Aldrig, hverken fra mig selv eller fra andre, har jeg fået et andet svar end den 19. september 1941. Fra det tidspunkt skulle vi bære jødestjernen, den sekstakkede davidstjerne, tøjstykket med den gule farve, som den dag i dag betyder pest og karantæne, og som i middelalderen var jødernes kendingsfarve, farven for misundelse og galde, der var gået over i blodet, farven for det onde, man skulle vige uden om; det gule tøjstykke med den sorte påskrift: "Jøde". Ordet var indrammet af linjerne i to trekantede, som var skudt ind i hinanden, ordet var dannet af tykke blokbogstaver, som var adskilt fra hinanden og udstyret med brede horisontale linjer, der skulle illudere hebraiske skriftegn.

Er beskrivelsen for lang? Nej, tværtimod. Jeg har blot ikke evnen til at give en mere nøjagtig, en mere indgående beskrivelse. Hvor mange gange har jeg ikke, når jeg skulle sy en ny stjerne på et nyt stykke tøj (snarere et gammelt fra det jødiske klædekammer), en jakke eller en arbejdskittel, hvor mange gange har jeg ikke betragtet tøjstykket under

luppen, de enkelte felter i den gule vævning, uregelmæssighederne i den sorte påskrift – hvis jeg havde ønsket at knytte den følelse af tortur, jeg oplevede, til hver enkelt af dem, havde alle disse enkelte felter ikke slået til.

En ganske almindelig mand med godmodigt udseende kommer imod mig med en lille dreng ved hånden. Et skridt foran mig bliver han stående: ”Se på ham, lille Horst! – han er skyld i alt!” ... En vel-klædt herre med hvidt skæg skrår over gaden, bukker dybt, rækker mig hånden: ”De kender mig ikke, jeg vil blot sige til Dem, at jeg fordømmer disse metoder” ... Jeg vil stå på sporvognen, jeg må kun benytte forperronen, og kun hvis jeg kører til fabrikken, og kun hvis fabrikken ligger mere end seks kilometer fra min bolig, og kun hvis forperronen er helt adskilt fra vognens indre. Jeg vil stå på sporvognen, det er sent, og hvis jeg ikke møder præcist på arbejde, kan værkmeisteren melde mig til Gestapo. Nogen hiver mig ned bagfra: ”Gå til fods, det er sundere for dig!” en SS-officer, grinende, slet ikke brutal, laver blot lidt sjov, ligesom man driller en hund ... Min hustru siger: ”Det er sådan et dejligt vejr, og i dag skal jeg for en gangs skyld ikke købe ind, ikke stå i kø nogen steder – jeg følger dig et stykke af vejen!” – ”Under ingen omstændigheder! Skal jeg overvære, at man fornærmer dig på gaden på grund af mig? Og desuden: Hvem ved, om du ikke virker for dæg-tig på nogen, som ikke kender dig, og så løber du lige ind i ham, når du bringer mine manuskripter bort!” ... En flyttemand, som fattede sympati for mig for to flytninger siden – alle gode folk, lugter meget af KPD – står pludselig foran mig i Freiburger Strasse og holder min hånd med begge næver og hvisker, så man kan høre det på den anden side af gaden: ”Hr. professor, hæng ikke med hovedet! De er snart færdige, de lede karle!” Der skal være en trøst, det varmer også hjertet, men hvis den rette person hører det, koster det min trøst fængsel og mig livet i Auschwitz ... En bil bremser i forbifarten i den tomme gade, et fremmed ansigt bøjer sig ud. ”Lever du stadigvæk, dit forbandede svin? Man skulle køre dig over, lige over maven! ...”

Nej, de enkelte felter slår ikke til, hvis jeg skulle nedskrive bitterheden over jødestjernen.

...

Nu, da jødestjernen var indført, spillede det ikke længere en rolle, om jødehusene lå spredt eller udgjorde et eget kvarter, for enhver jøde med stjerne bar rundt på sin egen ghetto som en snegl med sit hus. Og det var også ligegyldigt, om der kun boede jøder eller også arier i hans hus, for stjernen skulle klæbes over hans navneskilt på døren. Var

hans hustru arisk, skulle hun opsætte sit navn ved siden af stjernen og anbringe ordet ”arisk” efter det.

Og snart efter dukkede også andre sedler op på dørene i korridoren, medusaagtige sedler: ”Her boede jøden Weil.” Så vidste postbudet, at hun ikke længere behøvede at bekymre sig om den nye adresse, afsenderen fik sit brev tilbage med den eufemistiske påtegning: ”Adressaten udvandret” [Adressat abgewandert]. Således hører altså også ordet ”udvandre” i sin grusomme særbetydning med i LTI’s leksikon, i afsnittet om jøder.

Dette afsnit er rigt på de bureaukratiske udtryk og vendinger, om alle berørte kendte, og som de hele tiden brugte i deres samtaler. Det begyndte naturligvis med ”ikke- arisk” og ”ariser”, så fulgte ”Nürnberglovene til sikring af det tyske blods renhed”, derpå ”heljøder” [Volljuden] og ”halvjøder” [Halbjuden] og ”personer af blandet race” [Mischlinge] af første og af anden grad og ”personer af jødisk herkomst” [Judenstämmlinge].

...

Stjernen, lyder Gestapos forskrift, skal bæres utildækket på hjertesiden, på jakken, på vinterfrakken, på arbejdskitlen, den skal bæres alle steder, hvor det er muligt at møde en arier. Hvis du har åbnet jakken på en lummer martsdag, så reverset går hen over hjertesiden, hvis du har klemt dokumentmappen under den venstre arm, hvis du er kvinde og går med muffe, så er din stjerne tildækket, måske ikke med vilje og kun få sekunder, men måske også med vilje for blot en enkelt gang at gå gennem gaderne uden brændemærke. En Gestapoofticer vil altid tro, at du har tildækket stjernen med vilje, og det betyder kz-lejr. Og hvis en Gestapoofticer vil være særlig tjenstivrig, og du løber ind i ham, så kan armen med dokumentmappen eller muffen hænge helt ned til knæet, så kan frakken været nok så tilknappet - så har jøden Lesser eller jødinden Weinstein ”tildækket stjernen”, og senest et kvart år efter modtager menigheden en behørig dødsattest fra Ravensbrück eller Auschwitz. Denne attest angiver dødsårsagen præcist, og den er tilmed angivet varieret eller individuelt. Den hedder skiftevis ”insufficiens i hjertemusklen” eller ”skudt under flugtforsøg”. Men den sande dødsårsag er den tildækkede stjerne.

(Uddraget er bragt med tilladelse af forlaget tekst og tale).